

лученото злато и скъпоцѣни дрехи; а пъкъ вториятъ мислилъ съ туй именно злато да деморализира новия си приятель и слѣдъ това чрѣзъ дипломацията и меча да свърши и съ него тѣй, както и съ много други подобни варвари. Но послѣд-ващитѣ обстоятелства не оправдали надеждитѣ на византийцитѣ, и затова византийскитѣ лѣтописецъ Теофанъ слѣдъ повече отъ единъ вѣкъ, като говори за първия българо-византийски договоръ, чиято извънредна важность правилно схваналъ, ядовито се извиква: „чудно дѣйствително бѣше за далечнитѣ и близкитѣ да чуютъ, че онзи, който покори всички, които сж и на изтокъ и на западъ, и на сѣверъ и на югъ, бѣ побѣденъ отъ мръсния и новоявилиятъ се народъ“⁷⁸.

Българската държава не е била дѣло на дипломацията, нито пъкъ била основана по нѣкой прѣдварително добрѣ обмисленъ планъ; напротивъ тя е била създаване на случая и обстоятелствата, както и много други събития. При основанието на българската държава, освѣнъ личната способность на князь Аспаруха, моралната висота и силната военна организация на прабългаритѣ, твърдѣ много сж спомогнали и благоприятнитѣ обстоятелства. Византийцитѣ били изтощени отъ постояннитѣ азиатски войни, та не могли да иматъ достатъчно военни сили да воюватъ съ българитѣ и да ги отблъснатъ задъ р. Дунава. Тѣ мислили, че и тѣзи варвари, както аваритѣ, хунитѣ и други варварски народи слѣдъ кратко врѣме или ще се деморализиратъ и сами ще се разложатъ, или пъкъ чрѣзъ високата византийска култура и римо-византийското християнство лесно ще бждатъ присъединени къмъ империята и погърчени. Аваритѣ пъкъ

⁷⁸ Theoph. I, 550. Θαυμαστόν γὰρ ἦν ἀκούσαι τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγύς, ὅτι ὁ πάντα ἑαυτῷ ὑποτελεῖς καταστησάμενος, τοὺς τε κατὰ τὴν ἐφάν καὶ δύσιν καὶ ἄριστον καὶ μεσημβρίαν ὑπὸ τοῦ μωσχροῦ καὶ νεοφανοῦς ἔθνους ἠττίθη.